

deze zijtakken nog kleinere zijtakjes) en door het elegante overhangen ontstaat het karakteristieke uiterlijk van *E. silvaticum* (fig. 6).

Onze soort is niet zoo rijk aan kiezel als een aantal van hare verwanten. Wel zijn ze op 't gevoel eigenaardig ruw, ze voelen eenigszins „droog“ aan, maar lang zoo sterk niet als de gewone akkerpaardestaart (*heermoes*). De sporangiënaar (het zou juister zijn; om van sporangiëntros te spreken, want de sporophyllen zijn duidelijk gesteeld) is vrij spits en van onderen plotseling afgeknot. Het beste blijkt overigens de vorm van den sporangiëntros uit de bijgevoegde figuren (fig. 7).

Of nu *E. pratense*, die in uiterlijk op *E. silvaticum* gelijk, ooit in ons land zal worden aangetroffen, is twijfelachtig. De eerstgenoemde is in Duitschland en geheel Midden Europa veel zeldzamer en schijnt alleen in bergachtige streken ten westen van den Rijn te komen. Maar wie weet. In ieder geval kan er in Limburg eens naar worden uitgekeken.

A. J. M. GARJEANNE.

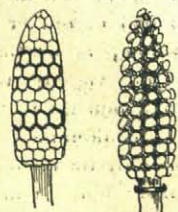

Fig. 7. Bijna rijpe en rijpe sporophyllentros van *E. silvaticum*.

EEN WERKSTUKJE.

NAAR aanleiding van wat ik in een vorige aflevering schreef, over het slobkousbijtje, kreeg ik van verschillende lezers de vraag, of wij nog eens meer zulk positief werk wilden opgeven: Ik zou kunnen zeggen, wij doen haast niet anders, maar wil toch graag ook in dezen vorm tot bezigheid opwekken. Het geldt ditmaal een vogeltje, waar ik reeds jaren op loer, en dat ik nog nooit in levenden lijve te zien heb gekregen. Het heet het Bladkoninkje (*Phylloscopus superciliosa*). Zooals de wetenschappelijke naam aanduidt, is het verwant aan het fitisje en de tijtjaf, terwijl het tweede deel van den Hollandschen naam er op wijst, dat het ook wel wat lijkt op het Goudhaantje, dat in sommige Hollandsche boeken ook wel koninkje is genoemd. Inderdaad is het Bladkoninkje in den eersten tijd ook wel gerekend bij de goudhaantjes, totdat spoedig genoeg zijn onloochenbare verwantschap met de fitisjes is gebleken.

Als ge het diertje wilt ontdekken, kijk dan tusschen half September en begin November uit naar een fitisje met een lichte lengtestreep over het midden van zijn schedel en twee lichtgele dwarsstreepen op den handvleugel. Overigens moet hij, zooals een fitis, groenig van boven en licht geelachtig aan de onderzijde zijn. Ook heeft hij lichtgele wenkbrauwstreepen evenals de fitis, maar die komen duidelijker uit en reiken verder achterwaarts heel naar den nek toe.

De lichtgele streep over het midden van den schedel herinnert aan de teekening van het goudhaantje, en dat doen ook die twee lichte dwarsstreepen op den vleugel. Het kroontje van het goudhaantje echter is veel breder, veel sterker van kleur en bevat in twee zwarte streepen, die bij het bladkoninkje ontbreken. Het is dus, als ge er maar dicht genoeg bij kunt komen, zeer gemakkelijk te onderscheiden, zoowel van het goudhaantje als van de fitis. In manieren lijkt het natuurlijk het meest op de fitis, volgens Gätke is het nog iets bedaarder. Als een goudhaantje van tak tot tak springt, dan fladdert het altijd heel snel met de vleugels en bovendien heeft het onophoudelijk wat te vertellen met drukke doordringende lokroepjes of fijn gezang. Het bladkoninkje fladdert niet zoo druk en laat alleen van tijd tot tijd een één- tot tweelettergrepig vriendelijk, ietwat klagend lokroepje hooren. Evenals de fitis slaat het af en toe met de vleugeltjes en gaat er ook mee trillen, als het in extase raakt.

Wie gelegenheid heeft, om in Artis te komen, kan daar een opgezet exemplaar vinden in de verzameling Fauna Neerlandica. Het is 15 September 1861 te Leiden gevangen en maakt deel uit van de verzameling van de heeren De Graaf. De heer H. W. de Graaf heeft zoo'n vogeltje ook gezien op 12 April 1878 bij Den Haag en er is er ook nog een gevangen op een boot aan den mond van de Maas in September 1893, die bevindt zich thans in de collectie Snouckaert. Nu had ik zelf er ook zoo graag eens een gezien, maar dat is me niet mogen gelukken. Ik wanhoop er echter niet aan.

Dit vogeltje toch is ten slotte een van de meest algemeene dwaalvogeltjes, om zoo eens te noemen de vogels, die in onze oogen een geheel verkeerde richting inslaan bij den trek. Het bladkoninkje broedt in geheel Siberië beoosten de Ob en overwintert in Zuid-China, Achter-Indië en Ganges-gebied. Maud Haviland vond hem bij Turanska aan den benedenloop van de Jenissei in Juni 1914, niet ver van de plaats waar Henry Seebohm in 1877 voor het eerst het nest met de eieren vond, een nest, geheel gelijkend op dat van de fitis, doch inplaats van met witte vogelveertjes gevoerd met rëndierhaar. Seebohm geeft als westelijke broedgrens de Jenissei op, maar later is gebleken dat het broedgebied zich uitstrekt tot de Ob.

Zodoende is het ook beter te begrijpen, dat het vogeltje zich in den winter nog al veel vertoont bij Orenburg en waarschijnlijk ook overwintert aan de Caspische zee. En nu zijn het misschien ook wel vogels van de Ob, die in plaats van zuidwaarts, westwaarts gaan trekken, en dan opgemerkt worden op verschillende plaatsen in Europa, zoowel in het gebied van de Middellandsche zee als in dat van de Noordzee.

Het meest waren ze aanvankelijk waargenomen op Helgoland. Gätke heeft er niet minder gezien dan tachtig. Het eerste exemplaar, dat hij schoot op den 4den October 1846 is ten slotte terecht gekomen in de verzameling van ons Rijks Museum van Natuurlijke Historie te Leiden. Na dien tijd verschenen ze er ieder jaar, zeer dikwijls in paren en zelfs dag aan dag, zooals in October 1876, en vreemde onderzoekers, vooral Engelschen, togen expres naar Helgoland om daar de bladkoninkjes te zien. Van tijd tot tijd werden ze ook in Engeland waargenomen, en toen een jaar of tien geleden Eagle Clarke ging werken op alleenliggende eilanden vond hij op Fair Isle nog meer bladkoninkjes, dan Gätke op Helgoland.

Fair Isle ligt ongeveer halfweg tusschen de Orkneys en de Shetlands-eilanden, geheel afgezonderd. Clarke maakte er met steun van de Duchess of Bedford een ornithologisch station van, vertoefde er zelf vijf herfsten achtereen, vijf weken lang en verzekerde zich ook de medewerking van betrouwbare waarnemers. Het resultaat overtrof de stoutste verwachtingen; er werden vogels gezien, geheel nieuw voor de Engelsche fauna, en de zeldzaamheden, zooals dan ook ons bladkoninkje, bleken er vrij gewoon te zijn. Eens zag hij er drie tegelijk bezig op de vliegenjacht tegen de heete steile rotsen. Zoo zien wij ook onze fitisjes, roodstaartjes en meezen wel bezig tegen door de zon beschenen muren. Als zijn bladkoninkjes niet bezig waren aan den rotswand, dan vond Clarke ze verscholen tusschen de rapen, aardappels en gerst van de schrale akkertjes. Eens zag hij er zeven op één dag.

De vraag rijst, wat er met die vogeltjes nu verder gebeurt, of en hoe ze de reis voortzetten, waar ze overwinteren, en hoe ze terugkomen. Wel, de meeste komen niet terug; op den voorjaarstrek worden zij zelden of nooit gezien. Gätke nam er in het voorjaar slechts twee waar, in April 1849 en Mei 1876. In ons land hebben wij die eene waarneming van April 78 en voor Engeland een in Kent op 15 April 1899, en één in Dumfriesshire op 11 April 1909. Het is dus niet onmogelijk, dat er zich een groep van vast westwaarts trekkende bladkoninkjes gaat vormen.

Het is dus meer dan tijd, dat wij ze ook te zien krijgen. Ik denk wel dat Noord-Nederland de beste kans heeft, vooral de oeverlanden van de Waddenzee. In den regel is het diertje zeer mak, zoodat ge het gemakkelijk tot op één meter afstand kunt naderen, om duidelijk de schedelstreep en de beide vleugelstrepen te zien.

Tegelijk kunt ge eens letten op het aantal goudhaantjes, want die zijn er nog altijd maar bedroefd weinig.

JAC. P. THUISSE.